

FAQ pleisterplaatsen

*Kruispunt Migratie-Integratie
in samenwerking met VVSG*

Inhoudstafel

Wat is een pleisterplaats.....	2
Wie zijn de rondtrekkenden?.....	2
Kunnen rondtrekkenden terecht op campings en motorhomeparkings.....	2
Zijn er al pleisterplaatsen in Vlaanderen?	2
Welke terreinen komen in aanmerking als pleisterplaats?	3
Is een pleisterplaats stedenbouwkundig vergunningsplichtig?	3
Zijn gemeenten verplicht om een pleisterplaats te voorzien?	3
Welke voorzieningen zijn er nodig?.....	3
Er staat een groep rondtrekkenden op een plek waar wij vinden dat het echt niet kan. Wat nu?	4
Welke afspraken zijn er nodig?	4
Wie maakt de afspraken?	4
Wie doet het toezicht?	4
Wat als de afspraken niet worden nageleefd?.....	5
Kan er een waarborg en gebruiksvergoeding worden gevraagd?.....	5
Hebben rondtrekkenden een vaste route?	5
Hoe groot zijn de groepen rondtrekkenden	5
Hoe reageren omwonenden?.....	6
Hoe informeer je de omwonenden?	6
Wat als uw pleisterplaats een permanent karakter krijgt omdat ze steeds door wisselende groepen wordt bezocht?	6
Wat doet Vlaanderen?.....	6
Wat doen de provincies?.....	7

Wat is een pleisterplaats

Het is een plaats waar rondtrekkenden tijdelijk terecht kunnen, maar die hoofdzakelijk een andere bestemming heeft. Bijvoorbeeld een parking van een recreatiedomein of sportcentrum, een weinig gebruikte weg, een weide, een braakliggend terrein, een ongebruikt industrieterrein. Door het eenmalig of occasioneel gebruik komt de eigenlijke bestemming niet in het gedrang.

Een pleisterplaats kan zowel door een particulier eigenaar als door een gemeentelijke overheid ter beschikking worden gesteld.

Een doortrekkersterrein beschikt, in tegenstelling tot een pleisterplaats, over permanente voorzieningen om rondtrekkenden op te vangen.

Wie zijn de rondtrekkenden?

Jaarlijks trekt een duizendtal woonwagenbewoners door ons land. Het gaat om Rom, Manoesjen en Voyageurs, van Belgische of buitenlandse origine. Ze vormen groepen van rondtrekkende gezinnen, wisselend van samenstelling en grootte, en deels familiaal aan elkaar verwant. Meestal trekken ze rond met caravans, sommige gezinnen met een mobilhome.

Rondtrekkenden houden meestal voor enkele dagen tot weken halt, waarna ze hun reis voortzetten. Het kan naar een onvoorziene locatie zijn, soms ook gepland, bijvoorbeeld als tussenstop op weg naar een grote bijeenkomst.

Kunnen rondtrekkenden terecht op campings en motorhomeparkings

Campings en motorhomeparkings zijn toeristische voorzieningen voor vakantie en recreatie. Ze zijn niet bedoeld voor kermisexploitanten of rondtrekkenden, omdat hun woonwagen ook hun feitelijke woning is.

Campings en motorhomeparkings zijn meestal ook niet geschikt om grotere groepen te ontvangen die bij elkaar staan op eenzelfde plek. Tijdens het rondtrekken verdienen de gezinnen ook hun kost met een extra mobiliteit als gevolg.

Zijn er al pleisterplaatsen in Vlaanderen?

Een enkele stad heeft zich voorzien op een occasionele opvang van rondtrekkenden, meestal in afwachting van de realisatie van een doortrekkersterrein. Daarnaast zijn er een aantal plaatsen waar rondtrekkenden, in overleg met de eigenaar en gemeente, gedoogd of toegelaten worden. Meestal hangt men dit niet aan de grote klok, om aantrekking van andere groepen te vermijden of om politiek geen heisa te krijgen. De weinige plaatsen zijn meestal voor een heel beperkte tijd beschikbaar.

Er is een groot gebrek aan plaatsen waar rondtrekkenden terecht kunnen. Waardoor groepen zich telkens opnieuw moeten verplaatsen, soms zelfs enkele keren per dag of per week.

Welke terreinen komen in aanmerking als pleisterplaats?

Een grote variatie van terreinen komt in aanmerking als standplaats. Rekening moet worden gehouden met de leefbaarheid, de bereikbaarheid en het goede nabuurschap.

- Leefbaarheid: op een pleisterplaats leven gezinnen met kinderen . De leefbaarheid op het terrein – veilig, gezond en bereikbaar - is een belangrijk uitgangspunt.
- Bereikbaarheid: het verkeer van en naar een pleisterplaats mag geen gevaarlijke of overmatige verkeersdrukten geven. De pleisterplaats moet geschikt zijn voor verkeer van voertuigen en caravans, ook bij een plotse regenbui.
- Nabuurschap: er moet rekening worden gehouden met de omwonenden. Voor groepen van rondtrekkenden van meer dan 20 gezinnen worden best locaties gezocht die niet pal in een dichte woonbuurt liggen.

Is een pleisterplaats stedenbouwkundig vergunningsplichtig?

Pleisterplaatsen zijn niet stedenbouwkundig vergunningsplichtig op voorwaarde dat :

- het gebruik van de grond de maximale duur van 90 dagen per jaar niet overschrijdt;
- de plaatsing niet gebeurt in een ruimtelijk kwetsbaar gebied;
- er geen voorzieningen worden aangelegd of verhardingen uitgevoerd die wel vergunningsplichtig zijn
- de tijdelijke constructies (woonwagens, sanitair, ed.) de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen.

Zijn gemeenten verplicht om een pleisterplaats te voorzien?

Rondtrekken is een erkende leefwijze, een intrinsiek aspect van het sociale, economische, culturele en familiale leven van deze woonwagengezinnen. De overheid, die het algemeen belang nastreeft, moet zowel rekening houden met haar eigen inwoners, als met de noden van rondtrekkenden. Gemeenten mogen rondtrekkenden niet onrechtmatige benadelingen of indirect discrimineren. Ze moeten kunnen anticiperen op de feitelijke mobiliteit van woonwagenbewoners in hun regio. Zo bevorderen ze de verstandhouding met de plaatselijke bevolking en vermijden overlast op ongewenste plaatsen.

Het is raadzaam dat in elke gemeente doortrekkende woonwagenbewoners ten minste kortstondig kunnen verblijven. Gemeenten kunnen daarvoor onderling met elkaar afspraken maken. Gemeenten met meer dan 25.000 inwoners zouden een plaats moeten voorzien waar rondtrekkenden tijdelijk en occasioneel (met een maximum van 90 dagen per jaar) opgevangen kunnen worden.

In elke provincie moeten er mogelijkheden zijn voor de occasionele opvang van grotere groepen.

Welke voorzieningen zijn er nodig?

Toegang tot drinkwater en de organisatie van het afvalbeheer moeten altijd worden voorzien.

Water kan beschikbaar zijn op het terrein, via een waterkraan, standpijp of dagvers water in een container. Werf toiletten en uitgietsbakken kunnen tijdelijk aangebracht worden. Mogelijks zijn er voorzieningen in de omgeving beschikbaar zijn, zoals een waterkraan of een sanitair in een nabijgelegen gebouw.

Er staat een groep rondtrekkenden op een plek waar wij vinden dat het echt niet kan. Wat nu?

Suggereer een andere plek.

Welke afspraken zijn er nodig?

Waar mensen samenkomen, zijn duidelijke afspraken nodig. Zo garandeer je een goede verstandhouding met de buurt en vermijd je misverstanden en conflicten. Zowel de eigenaar van het terrein als de gemeente maken met de bewoners afspraken over:

- plaats en duur van verblijf (doorgaans één week);
- aantal, samenstelling en contactpersoon of -personen van de groep;
- de eventuele vergoeding en waarborg voor het gebruik van het terrein en voorzieningen;
- de drinkwatervoorziening;
- de sanitaire hygiëne (WC's, afvalophaling);
- wat de maatregelen zijn voor wie de afspraken niet naleeft.

De afspraken worden best in een document vastgelegd. Communiceer over de afspraken met de omwonenden. Afspraken voor rondtrekkenden kunnen desgevallend voorzien worden in een gemeentelijke verordening.

Wie maakt de afspraken?

De eerste contacten tussen de groep en de verantwoordelijke van de gemeente zijn essentieel en bepalend voor de manier waarop het verblijf zal verlopen. Het maakt weinig uit of dit eerste contact via de burgemeester, een schepen of een gemeentebambtenaar verloopt.

Belangrijk is dat het mandaat van deze persoon duidelijk is, dat deze persoon de procedures kent voor het verblijf van woonwagenbewoners, dat hij weet welke afspraken er moeten gemaakt met de rondtrekkenden, welke informatie moet verschaft en welke diensten verwittigd.

Wie doet het toezicht?

Dit kan verschillend zijn van gemeente tot gemeente. Uiteraard zijn de rondtrekkenden als eersten verantwoordelijk voor het goede gebruik. Ze zijn verplicht het terrein tijdig te verlaten en netjes achter te laten.

Op een particuliere pleisterplaats gebeurt het toezicht in de eerste instantie door de eigenaar. Op het openbaar domein kan de gemeente een personeelslid, bv. van de technische dienst of de integratiedienst inschakelen voor het toezicht en de communicatie met de rondtrekkenden en omwonenden. De burgemeester is bevoegd voor de openbare orde, veiligheid en hygiëne. Indien nodig kan de burgemeester de lokale politie inschakelen.

Wat als de afspraken niet worden nageleefd?

Het gebruik van een terrein als pleisterplaats is vooral een zaak van goed nabuurschap. Het is belangrijk dat de gemeente erop toeziet dat de gemaakte afspraken worden nageleefd. De gemeente, in het bijzonder de burgemeester, is verantwoordelijk voor de openbare orde, veiligheid en hygiëne in de gemeente.

Een ernstige schending van de openbare orde wordt beteugeld met een bevelschrift van de burgemeester. In dit bevel van de burgemeester is de omschrijving van het in gevaar brengen van de openbare veiligheid en de hoogdringendheid van het nemen van maatregelen van cruciaal belang. Voor de uitvoering kan de burgemeester zowel de politie als andere instanties inschakelen.

Een particulier eigenaar zal bij schending van de gebruiksvoorwaarden desnoods gebruik moeten maken van een gerechtelijk bevelschrift. Bij hoogdringendheid kan een procedure in kortgeding worden ingeleid.

Rondtrekkende woonwagenbewoners beseffen dat wanneer ze problemen creëren op een pleisterplaats, de eigenaar en overheid hen de toegang tot het terrein kan ontzeggen, ook bij een volgend bezoek.

Kan er een waarborg en gebruiksvergoeding worden gevraagd?

Op doortrekkersterreinen wordt zowel een waarborg als een dagvergoeding gevraagd. Voor het gebruik van een pleisterplaats op het openbaar domein kan een vergoeding worden afgesproken, liefst via forfaitaire bedragen voor de gehele groep. Via een retributiereglement kan de gemeente voorzien in een dergelijke regeling.

De gemeente kan ook werken met een facturatie: een vergoeding voor de verleende diensten. Ze kan een voorschot of een waarborg vragen vooraleer de diensten effectief geleverd worden.

Hebben rondtrekkenden een vaste route?

Een aantal rondtrekkenden doet regelmatig dezelfde regio's aan, maar een echt vaste route hebben ze niet. Teveel factoren bepalen immers hun trekgedrag: het weer, de familie(s) waarmee ze samen staan, de economische mogelijkheden en verwachtingen, het al dan niet verkrijgen van toelatingen, familiale gebeurtenissen als ziekte, huwelijken en overlijdens. O.m. in Frankrijk worden geregeld grote religieuze bijeenkomsten georganiseerd, die ook aanleiding geven tot veranderlijke trekpatronen en groepssamenstellingen.

Lang vooraf een pleisterplaats reserveren is dan ook meestal niet haalbaar. Wel mag worden verwacht dat korte tijd vooraf een groep zich aanmeldt.

Hoe groot zijn de groepen rondtrekkenden

In Vlaanderen is de grootte van de groepen rondtrekkenden meestal beperkt: 5 tot 20 woonwagens. Het gebrek aan plaatsen doet groepen, die normaliter apart zouden staan, soms samenvoegen tot grotere groepen.

In Frankrijk trekken er vaker grotere groepen rond, met 20 tot 50 wagens, maar ook meer. Vaak als reactie op het gebrek aan standplaatsen, met de bedoeling een plaats te kunnen afdwingen.

Daarnaast kennen ze ook het fenomeen van de georganiseerde grote bijeenkomsten, o.a. door religieuze organisaties, met duizenden caravans.

Hoe reageren omwonenden?

De komst van rondtrekkenden, de wisselingen in de samenstelling van de groepen, het algemeen verspreide imago van deze groepen maakt dat omwonenden argwanend staan tegenover het verblijf van deze groepen, zeker als het om grotere groepen gaat. Ze stellen zich vragen over de duur van het verblijf, de afspraken, het toezicht door de gemeente.

Het is dus belangrijk goed te communiceren met de omwonenden en een antwoord te formuleren op hun bezorgdheden. Omwonenden willen vooral informatie over de impact op hun eigen leven en huis.

Hoe informeer je de omwonenden?

Als je een 'formele of informele' pleisterplaats inricht, begin dan tijdig met de communicatie naar omwonenden, en vergeet de eigen diensten niet. Neem zelf het initiatief in handen door je communicatie goed te organiseren. De informatie moet duidelijk en juist zijn. Spreek af wie waarover de omwonenden informeert. Zorg dat er een toegankelijk en geloofwaardig aanspreekpunt is. Schakel mensen in met gezag en ervaring die objectieve informatie kunnen geven.

Vaak kondigen rondtrekkenden enkele dagen tevoren hun komst aan.

Wat als uw pleisterplaats een permanent karakter krijgt omdat ze steeds door wisselende groepen wordt bezocht?

Het inrichten als doortrekkersterrein is dan een optie. Hiervoor kan je beroep doen op de provincie of op de Vlaamse overheid.

Wat doet Vlaanderen?

Vlaanderen voorziet geen subsidies voor de tijdelijke inrichting van pleisterplaatsen, wel voor **doortrekkersterreinen**.

De Vlaamse Regering ontwikkelde een richtinggevend kader voor de inplanting, de inrichting en het beheer van doortrekkersterreinen. De aanleg van een doortrekkersterrein, inclusief de grondverwerving, wordt voor 90% gesubsidieerd.

Vlaanderen streeft naar een 100 individuele plaatsen voor rondtrekkende in elke provincie, goed voor vier à zes doortrekkersterreinen per provincie. Desondanks zijn er in 2011 voor het ganse Vlaamse gewest slechts 100 individuele plaatsen beschikbaar, op vijf doortrekkersterreinen, waar gezinnen met tussenperiodes telkens één à twee weken mogen verblijven.

Begin 2011 kregen de gemeenten een omzendbrief van minister Bourgeois, waarin de minister de gemeenten oproept om, in afwachting van de realisatie van voldoende doortrekkersterreinen, te voorzien in locaties, voorzieningen en regelingen voor de opvang van rondtrekkenden. De omzendbrief reikt lokale besturen modellen van reglementen en overeenkomsten aan, alsook een

stappenplan voor het onthaal van een groep rondtrekkenden. De provinciegouverneurs worden belast met de coördinatie en bemiddelende tussenkomsten wanneer rondtrekkenden geen plaats vinden.

Wat doen de provincies?

Voor een efficiënte aanpak van de problematiek van rondtrekkende groepen is er nood aan bovenlokale coördinatie en afstemming. Gemeenten moeten met elkaar kunnen overleggen en er moeten intergemeentelijke afspraken worden gemaakt, o.m. over de periode en frequentie van verblijfsduur en over het aantal gezinnen dat op de pleisterplaatsen terecht kan. In samenwerking met de provinciegouverneur ondersteunen provincies de lokale overheden die problemen ondervinden bij de opvang van rondtrekkenden.

Een aantal provincies heeft in het provinciaal ruimtelijk structuurplan of in provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen voorzien **in de aanleg van doortrekkersterreinen**.